

Co-funded by
the European Uni

IO3 PEDAGOŠKA MEDIACIJA ZA VSE (4ALL) – NAVODILA ZA UPORABO

LebensGroß

SUPPORTED BY
TECHNICAL
EDUCATION

LES APPRIMEURS

Kazalo

Uvod	3
1. Cilji/nameni.....	3
2. Izrazi.....	3
2.1 Aktivno in sodelovalno učenje	4
2.2 Medvrstniško izobraževanje in medvrstniško poučevanje	4
2.3 Kontekst izrazov in območij.....	5
3. Na osebo osredotočeno delo in pristop	5
3.1 Definicija.....	5
3.2 Povezava s pristopom, osredotočenim na osebo	6
3.3 Pedagoški pristop in odnos do Johna O’Briena.....	7
3.3.1 Avtonomija in odločanje	8
3.3.2 Pripadnost in sodelovanje v skupnosti.....	8
3.3.3 Biti spoštovan in cenjen, družbene vloge.....	9
3.3.4 Prispevek in kompetence	9
3.3.5 Skupna raba običajnih krajev in prisotnost skupnosti.....	9
4. Sodelujoči učenci:	10
4.1 Sestava zagovorniške skupine	10
4.2 Opis zagovorniške skupine	11
4.3 Zagovorniška skupina – vprašalnik:.....	12
5. REZULTATI – 4ALL – Navodila za uporabo	13
5.1 Hitri vodniki	13
5.2 Rezultati fokusnih skupin – kategorizacija	14
Sodelovanje – skupna učna situacija	14
Avtonomija – izbira.....	15
Učni pogoji.....	16
Komunikacija, sodelovanje in vrstniško izobraževanje	16
Ustrezna stališča in spretnosti.....	17
Metode in orodja.....	17
6. Povzetek.....	19
7. Reference.....	20
8. Dodatek:	22
8.1 Vprašalnik – samozagovorniška skupina – fokusna skupina	22
8.2 Predloga POROČILO: Samozagovorništvo	22
8.3 Vodniki.....	22

8.3.1	Medvrstniška mediacija.....	22
8.3.2	Mediacija za šole	22
8.3.3	Mediacija v iVET	22
8.3.4	Vodnik za družine	22

Izjava o omejitvi odgovornosti: Podpora Evropske komisije pri pripravi te publikacije ne pomeni podpore vsebini, ki odraža le stališča avtorjev, in Komisija ni odgovorna za uporabo informacij iz te publikacije.

Uvod

Pedagoška mediacija za vključujoče učenje in poučevanje – navodila za uporabo (s hitrimi priročniki za mediatorje formalnega in neformalnega učenja)

Namen priročnika IO3 mednarodnega projekta Simpl4All je zagotoviti okvir in metodologijo, ki prispevata k vključujočemu učenju. Priročnik vsebuje teoretično ozadje, ki je po mnenju konzorcija pomembno za vsebino, ter informacije iz intervjujev s samozagovorniki, ki smo jih uporabili za pripravo hitrih vodnikov. Priročnik je namenjen različnim "spodbujevalcem učenja", ki delujejo v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, pa tudi družinskim članom in skrbnikom, ki jim bodo v pomoč ta priročnik in delovno gradivo. Osredotočamo se na izobraževanje, zdravje in dobro počutje. Ta vprašanja in koncepti imajo pomembno vlogo za socialno prikrajšane osebe in/ali osebe z učnimi težavami.

Ta priročnik služi kot teoretični gradnik ali podlaga za učno mediacijo. Priročnik je rezultat intenzivnega raziskovanja različnih vsebinskih področij učenja in učne mediacije ter različnih ciljnih skupin. Dopolnjen je bil z izdelavo vprašalnika za samozagovornike in analizo rezultatov. Analiza je bila uporabljena za individualizirane hitre priročnike, ki zagotavljajo avtentičen pristop k temi in ciljni skupini.

1. Cilji/nameni

Mladi, ki so socialno prikrajšani in/ali imajo učne težave, ne morejo vedno slediti pouku, izgubijo povezavo s skupnostjo in imajo veliko manj možnosti za pozitivne učne izkušnje. Za odpravljanje teh težav ter krepitev in spodbujanje potencialov vsakega posameznika obstajajo različne metode in možnosti. Z našim priročnikom želimo ustvariti teoretični pristop, s posebej razvitimi priročniki (hitri priročniki za uporabo gradiv in orodij za mediatorje formalnega in neformalnega učenja) pa nagovoriti in doseči različne ciljne skupine. Pri pripravi vodnikov smo se posvetovali s samozagovorniki iz različnih sektorjev. Podpreti želimo različne posrednike učenja (tu so mišljeni vsi posredniki učenja), ki delujejo v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju.

V priročniku se sklicujemo na aktivno in sodelovalno učenje ter ga povezujemo s pristopom, osredotočenim na osebo.

2. Izrazi

Aktivno učenje in sodelovalno učenje se v pedagoški literaturi pogosto povezuje z osebami z učnimi težavami. Ta vrsta učenja se lahko v izobraževanju in usposabljanju doseže z aktivnim sodelovanjem učiteljev, učencev, družin in vrstnikov ter spodbuja inovativne procese razmišljanja.

Aktivno izobraževanje in uporaba sodelovalnega učenja sta način sprejemanja in vrednotenja oseb z učnimi težavami. To vključuje dejavno vključevanje vseh udeležencev. Vloga spodbujevalcev (učiteljev, vrstnikov, družin, šol) je prav tako upoštevana s kombiniranimi strategijami individualizacije, personalizacije, deljenja in aktivnega sodelovanja učencev in vrstnikov.

2.1 Aktivno in sodelovalno učenje

Aktivno učenje

Aktivno učenje je učni pristop, ki se osredotoča na to, kako se učenci učijo, in ne le na to, kaj se učijo. Ta pristop zagotavlja, da so učenci aktivno vključeni v učenje, in tako spodbuja kompleksnejše miselne procese. Učitelji/facilitatorji/mediatorji podpirajo učence pri pridobivanju znanja in lastnega razumevanja. Ta metoda pomaga motivirati učence in tako doseči večji učni uspeh. Kot pove že ime, gre za aktivno učenje. Določena je tema, učenci pa se z njo aktivno ukvarjajo.

S tem aktivnim sodelovanjem v učnem procesu si novo znanje bolje zapomnijo. (Glej Kaj je aktivno učenje in kakšne so njegove prednosti? | Cambridge).

Aktivno učenje se nanaša na tehnike in metode poučevanja, ki učencem omogočajo, da sodelujejo pri dejavnostih učenja in poučevanja, prevzamejo odgovornost za svoje učenje in preizkusijo nove miselne procese. Učenec aktivno sodeluje pri učnih dejavnostih (glej Aktivno učenje | SpringerLink).

Sodelovalno učenje

Sodelovalno učenje je pojem za obliko skupnega učenja, pri katerem se znanje in spretnosti pridobivajo z izmenjavo in podporo z drugimi ljudmi. Sodelovalno učenje je torej metoda učenja in poučevanja, ki temelji na načelu skupnega učenja. Vendar to ni klasično skupinsko delo. Sodelovalno učenje presega skupinsko delo, saj vsi učenci prevzamejo odgovornost in prispevajo individualno (prim. kako je sodelovalno učenje uspešno? Nemški šolski portal: deutsches-schulportal.de).

Gre za interakcijo, pri kateri učenci z medsebojno izmenjavo pridobivajo spretnosti in znanje (prim. Konrad/Traub).

Sodelovalno učenje temelji na petih elementih. Začnši z osebno soodvisnostjo se cilji dosegaajo skupaj; osebni uspeh je odvisen od uspeha vseh udeležencev. Osebna komunikacija in medsebojna podpora, tj. obstaja tesna socialna interakcija z medsebojnim spodbujanjem in podporo. Vsak v skupini mora prevzeti osebno odgovornost. Poleg tega so potrebne medosebne spretnosti, tj. učenci ne prevzemajo le dejanskih nalog, temveč so odgovorni tudi za zagotavljanje učinkovitega sodelovanja skupine. Zadnja točka se nanaša na refleksijo dela, tj. učenci morajo biti sposobni razmišljati o procesu (prim. Büttner, Warwas, Adl-Amini).

2.2 Medvrstniško izobraževanje in medvrstniško poučevanje

Medvrstniško izobraževanje je dialog med vrstniki z namenom, da se nekaj naučijo. V večini primerov se vrstniki pogovarjajo in učijo o določeni temi. Gre za to, da člani določene skupine učijo druge člane iste skupine. Udeleženci si med seboj izmenjujejo informacije, pri

čemer ena oseba vodi razpravo. Medvrstniško učenje je uspešno, ker je participativno in vključuje vse učence. V zadnjih letih se vrstniško izobraževanje uporablja na številnih področjih javnega zdravja, npr. pri preventivnem delu (Modul I Vrstniško izobraževanje.doc - unodc.org)

Medvrstniško učenje in sodelovalno učenje temeljita na podobnih načelih. Pri sodelovalnem učenju se dela v skupinah in se nekaj dela skupaj, medtem ko se pri vrstniškem poučevanju delo večinoma opravlja v parih. Razdelitev vlog je tu tutor/učenec; vlogi se izmenjujeta. Gre za zelo dober učni proces, saj se tutor in učenci aktivno ukvarjajo z vsebino/predmetom (prim. Büttner idr.).

2.3 Kontekst izrazov in območij

Če povzamemo, sta **aktivno** in **sodelovalno učenje** lahko primerni učni metodi na vseh področjih izobraževanja in usposabljanja. Ta kombinacija je še posebej primerna za učenje različnih vsebin. Če te metode poučevanja in učenja združite z vrstniškim izobraževanjem/vrstniškim učenjem in na osebo osredotočenim pristopom, ki v središče postavlja posameznika, se lahko učna mediacija dobro obnese.

3. Na osebo osredotočeno delo in pristop

3.1 Definicija

Zakaj se v tem projektu ukvarjamo s pristopom, osredotočenim na osebo? Zelo pogosto oseba ni v središču ter se z njo ne komunicira in ravna enakovredno. To pogosto opazijo učenci in starši, zlasti na šolskem in strokovnem področju dela, zato je na osebo osredotočen pristop v pedagogiki še posebej vredno poudariti.

Pristop na osebo osredotočenega dela je nastal v angleško govorečih državah, in sicer od osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje.

Proces osebnega načrtovanja prihodnosti ponuja vrsto nalog in metod, ki nam pomagajo, da skupaj z ljudmi začnemo proces odkrivanja njihovih sposobnosti, odkrivanja lokalnih možnosti in izumljanja novih storitev, ki bolj pomagajo kot ovirajo (prim. Beth Mount, 1994). Ta citat zelo dobro opisuje ta proces.

Carl Rogers je razvil pristop, osredotočen na osebo. Gre za znanstveni, celostni pristop, ki se uporablja v psihologiji, izobraževanju, medicini, socialnem delu in upravljanju (prim. Zucconi).

Izobraževanje je najpomembnejše sredstvo za pripravo generacij, da postanejo in ostanejo aktivni in konstruktivni člani družbe. Teoretiki, kot so John Dewey, Jean Piaget in Lev Vigotski, so že obravnavali vprašanje, kako se učenci učijo, in s svojim delom pomembno prispevali k učenju, osredotočenemu na učence. Tudi zamisli in raziskave Carla Rogersa so pomembno prispevale k izobraževanju in vseživljenjskemu učenju, osredotočenemu na osebo (prim. Zucconi).

3.2 Povezava s pristopom, osredotočenim na osebo

Ko govorimo o izobraževanju, osredotočenem na posameznika, postane jasno, kako pomembno je, da so učitelji učinkoviteje vključeni v ta proces. Učitelji morajo olajšati učenje in postati aktivni spodbujevalci učenja. Da bi to dosegli, morajo znati z učenci ustvariti okolje, ki temelji na zaupanju/spoštovanju, empatičnem razumevanju in sočutju. Za C. Rogersa so bile te tri operacije zelo pomembne za proces na osebo osredotočenega učenja. Pristop Carla Rogersa se zato dobro ujema s tem priročnikom o učni mediaciji. Ti pogoji (ali odnosi) so potrebni za ustvarjanje pozitivnega učnega okolja in doseganje učinkovitega učenja. Učenci se počutijo cenjene le, če se počutijo razumljene s strani učitelja.

Orodja, osredotočena na osebo, so v bistvu metodologije v izobraževanju. Ta orodja dajejo ljudem moč in spodbujajo njihovo dobro počutje. Opazujejo se njihove prednosti in ne težave ali področja, ki jih je treba razviti. Ljudje so podprti pri vzpostavljanju koristnih mrež za svoje interese in življenjske cilje. Na osebo osredotočen pristop se odziva na potrebe vsakega posameznika, pri čemer se osredotoča na edinstvenost učenca in na njegove zmožnosti, ne pa na njegove omejitve. V naslednjih kontekstih ima element osredotočenosti na osebo bistveno vlogo pri izobraževanju in se osredotoča na stile učenja, komunikacijo, vzpostavljanje odnosov, iskanje vloge v družbi in sprejemanje odločitev.

Za pojasnitev razlik je primerna tudi primerjava na osebo osredotočenega in sistemsko usmerjenega pristopa.

Na osebo osredotočeno pomeni govoriti z osebo, sistemsko usmerjeno pa pomeni govoriti o osebi. Na osebo osredotočeno pomeni načrtovanje z osebo, sistemsko usmerjeno pa pomeni načrtovanje za osebo. Osredotočenost na osebo pomeni usmerjenost k prednostim, sistemska usmerjenost pomeni usmerjenost k primanjkljajem. Na osebo osredotočeno delo išče skupne rešitve. Družine in družba se obravnavajo kot partnerji, medtem ko se pri sistemsko usmerjenem delu sistemi podpore oblikujejo tako, da ustrezajo "diagnozi", rešitve pa se iščejo tako, da ustrezajo sistemu; družina in prijatelji so le marginalizirani.

Z osebnostno usmerjenim delom ljudje pridobijo večji nadzor nad lastnim življenjem in lahko sprejemajo odločitve po lastni volji, izboljša se kakovost življenja, aktivirajo se podporni krogi. Skratka, pride do vključevanja in omogočeno je aktivno življenje in učenje v skupnosti (Na osebo osredotočeno delo, osnovna delavnica, Lebenshilfe 2022).

Že opisana teorija in perspektiva, pa tudi različni pedagoški pristopi in prijemi, zlasti R. Rogersa, zelo dobro pojasnjujejo in opisujejo to temo.

Na podlagi teorije je bil pripravljen vprašalnik, da bi dobili pristen vpogled in pregled nad trenutnim učenjem v formalnih in neformalnih okoljih. Za pridobitev realnih rezultatov so bile iz sodelujočih partnerjev oblikovane fokusne skupine.

V naslednjem razdelku pa se želimo bolj osredotočiti na delovanje in vključevanje pristopa, zato smo izbrali praktično izdelavo vprašalnika, ki obravnava učenje in prenos znanja za različne ciljne skupine in temelji na pristopu, osredotočenem na osebo, pri čemer smo se odločili za model J. O`Briena. Pristopa sta opisana v obliki zvezde.

3.3 Pedagoški pristop in odnos do Johna O'Briena

V tem delu se sklicujemo na definicijo in ponovno omenjamo pristop, usmerjen na osebo.

Na osebo osredotočen pristop je orodje, ki vsaki osebi pomaga opredeliti in živeti življenje, ki si ga vsak želi, da bi se počutil uspešno in srečno. Za doseg tega cilja se ta strategija opira na različne izkustvene vrednote, ki so med seboj povezane.

Pri tem se sklicujemo na pristop Johna O'Briena, njegovo zvezdo vrednot. Osnovne vrednote Johna O'Briena so namenjene osredotočanju in usmerjanju osebja pri delu z osebami z motnjami v duševnem razvoju. Vsaka vrednota podpira pomemben vidik človeške izkušnje. "Zvezda vrednot" po Johnu O'Brienu (2011) s svojimi petimi "izkušnjami vrednotenja" predstavlja osnovo za pripadnost družbi za vsako osebo (prim. Personenzentriertes Denken - Franziskuswerk Schönbrunn).

To so izkušnje, ki jih cenimo, to so stvari, ki jih skušamo doseči: podpreti želimo izkušnjo pripadnosti, to pa se ne bo zgodilo, če ljudje ne bodo aktivno in zavestno sodelovali v življenju skupnosti. Ljudem želimo pomagati, da rastejo v svojih sposobnostih in izbirajo svoje možnosti. To pomeni, da moramo ugotoviti, kakšni so pogoji, v katerih se ljudje lahko razvijajo in uveljavljajo svojo avtonomijo. Želimo, da bi ljudje prispevali svoje darove. To nas pripelje do vprašanja, kako lahko ljudem pomagamo razviti njihove sposobnosti, njihove posebne prednosti.

Da bi ustvarili zanimiv in razumljiv kontekst, so v nadaljevanju opisane najpomembnejše kategorije Johna O'Briena, na katere se sklicujemo. O'Brienov pristop nas spremlja skozi celoten priročnik, tako pri vprašalnikih kot pri vrednotenju in, na podlagi tega, pri hitrih vodnikih.

John O'Brien je pomemben avtor, ki se s svojim na osebo osredotočenim delom še posebej zavzema za pravice oseb z oviranostmi. Zato se ukvarja s socialno vključenostjo. Za O'Briena socialna vključenost pomeni biti del skupnosti. Pomeni tudi, da počne stvari, ki tvorijo skupnost, in stvari, ki povezujejo ljudi.

Če povzamemo, socialna vključenost za O'Briena pomeni naslednje:

- biti spoštovan,
- deliti običajne kraje,
- prispevati,
- izbirati,
- pripadati.

To zelo dobro ponazarja naslednji grafični prikaz:

(Vir: John O'Brien, Inclusion Press International & The Marsha Forest Centre, Canada, <http://www.inclusion.com/cdaccomplishments.html>.)

3.3.1 Avtonomija in odločanje

Avtonomija za učence pomeni sposobnost prevzemanja odgovornosti zase in zavestnega sprejemanja lastnih odločitev. Avtonomija se razvija postopoma in nastane z vzajemnim delovanjem številnih dejavnikov, kot so stališča, vedenje in prepričanja, vendar imajo pri tem pomembno vlogo tudi interakcija vseh akterjev in prostorski pogoji (prim. Tassinari, 2010).

Prevzemanje osebne odgovornosti in sprejemanje lastnih odločitev pomeni biti odgovoren za svoja dejanja. Sam sprejemam svoje odločitve in te odločitve so povezane z mojimi cilji in željami. Prevzemanje osebne odgovornosti pomeni imeti nadzor nad lastnim življenjem in krepiti samozavest. Motivacija je notranja in pomeni, da oseba nekaj naredi, ker si to želi. Pridobiš pregled nad dogajanjem, opredeliš cilj in prepoznaš lastno korist.

3.3.2 Pripadnost in sodelovanje v skupnosti

Vsi si želimo pripadati. Želimo imeti prijatelje, biti všečni in imeti ljudi okoli sebe. Pripadnost se nanaša na to, komu želimo biti blizu in kdo želi biti ob nas; kratka, gre za osebne odnose. Še posebej pomembno je, da smo del družbe. Mladi za doseganje svojih ciljev potrebujejo skupnost in sodelovanje v njej. Potrebujejo podporo, prijatelje, družine in druge osebe. Mladi morajo sprejemati odločitve, to pa je lažje v skupini. Za iskanje mesta v

skupnosti so pomembne tudi mehke veščine. "Pripadnost pa je povezana z osebnimi in ne poklicnimi odnosi" (prim. Weetman).

3.3.3 Biti spoštovan in cenjen v družbenih vlogah

Biti spoštovan pomeni sodelovati v skupnosti in prevzemati družbene vloge. To torej pomeni, da so socialni stiki del tega in da si je treba zagotoviti svoje mesto in prisotnost v skupnosti. Pozornost, priznanje, biti jeman resno, zaupanje, razumevanje in osebna odgovornost so izrazi, ki so povezani s spoštovanjem.

Za vse ljudi je pomembno, da doživljajo spoštovanje in razumevanje.

3.3.4 Prispevek in kompetence

Kompetence imamo v mislih pri tem: ko se znanje pretvori v delovanje; sposobnost, spretnost za reševanje problemov in izvajanje tega; veščina, ki se je lahko naučimo; predpogoj za delovanje; znanje, sposobnost, pripravljenost, npr. motivacija, ima pomembno vlogo (pripravljenost, radovednost, vzbujanje zanimanja); sposobnost se razvije s prakso/izkušnjami (podpora s ponavljanjem, blaženje frustracij), znanje se lahko uči/nauči (jasnost, razlaga koristi) (prim. Kompetenz - Dorsch - Lexikon der Psychologie - hogrefe.com).

Pomembno za sodelovalno učenje: "Socialne spretnosti so bistvene za uspešno sodelovanje. Sodelovalno učenje jih zahteva in spodbuja v enaki meri. Med njimi so aktivno poslušanje, sklepanje kompromisov, sposobnost prositi za pomoč in konstruktivno reševanje konfliktov" (Kooperatives Lernen - mehr als bloße Gruppenarbeit - deutsch-klett.de).

Vedno se morate vprašati, kaj je za vas pomembno in potrebno, da boste lahko uporabili, kar ste se naučili, in kaj mora učitelj/mediator vedeti o vas, da vam bo lahko pomagal pri aktivnem učenju in življenju.

3.3.5 Skupna raba običajnih krajev in prisotnost skupnosti

Nihče od nas ne mara biti zaprt, odmaknjen od resničnega sveta. To so običajni kraji, kjer sta nam pomembna pripadnost in prispevek. Želimo biti svobodni, ne pa zaprti ali odrinjeni na stranski tir (prim. Robert Weetman, 1992).

Povzetek vseh petih: O'Brienova zvezda predstavlja naslednje dragocene izkušnje: To so stvari, ki jih skušamo doseči, želimo podpreti izkušnjo pripadnosti, to pa se ne bo zgodilo, če ljudje ne bodo aktivno in zavestno sodelovali v življenju skupnosti. Ljudi želimo podpirati, da rastejo v svojih sposobnostih in izbirajo svoje priložnosti. To pomeni, da moramo ugotoviti, kakšni so pogoji, da se ljudje lahko razvijajo in uveljavljajo svojo samostojnost. Želimo, da bi ljudje prispevali svoje darove (prim. 5 Valued Experiences and the 5 Accomplishments - YouTube).

Teh pet razsežnosti je tesno povezanih.

Postanemo "nekdo", ker dajemo svoje darove ali prinašamo nekaj posebnega na običajen kraj. Ko to storimo, pripadamo ali spoznamo ljudi, ki postanejo prijatelji ali več. Naše individualne želje ali ambicije nas vodijo k temu, da bi bili znani ali da bi nekam pripadali. Naši talenti in sposobnosti vplivajo na naše cilje in interese (prim. Robert Weetmann, 1992).

Pristop k socialni pravičnosti in vključevanju v podporo osebam z učnimi težavami temelji na delu za svetovalno terapijo Carla Rogersa. Na osebo osredotočeno delo je orodje za podporo vsaki osebi, da opredeli in živi življenje, ki bi ga želela živeti, da bi se počutila uspešno in srečno. Strategija, da bi to dosegli, temelji na različnih pomembnih izkušnjah, ki so med seboj povezane.

Če povzamemo, je cilj v osebo usmerjenega dela zaščititi in negovati ustvarjalne zmožnosti, ki jih ima oseba, ter jih okrepiti z osebnimi izkušnjami. S tem procesom je mogoče postati del družbe. Učitelji podpirajo učenje in sodelovanje s spodbujanjem učinkovitega, demokratičnega in na vrednotah temelječega izobraževanja.

4. Sodelujoči učenci:

V tem poglavju se osredotočamo na sodelujoče učence, sledi opis samozagovornikov, ki so skupaj razpravljali v fokusni skupini. Podobno sta predstavljena opis in struktura metode ter natančna vsebina anketnega vprašalnika.

Poudarek je na sodelujočih učečih se osebah in svetovalcih učenja, ki spremljajo učence. V ta namen so bili, kot že omenjeno, opravljeni intervjuji v fokusnih skupinah z različnimi ciljnim skupinami.

4.1 Sestava zagovorniške skupine

Da bi lahko izvedli raziskavo s fokusnimi skupinami, je bilo med pripravo vprašalnika podrobno pojasnjeno, kako oblikovati fokusno skupino, in podano priporočilo, kako jo izvesti. Skupaj z vnaprej pripravljenimi vprašanji za posamezne ciljne skupine so bila razdeljena tudi orodja za izvedbo posameznih fokusnih skupin, ki so usmerjena v pristop, osredotočen na osebo. V tem primeru so bila poslana po elektronski pošti.

Fokusna skupina je moderirana skupinska razprava o določenih temah. Moderator določi glavne teme. Metoda fokusne skupine prihrani čas in z naravno interakcijo v kratkem času prinese pomembna spoznanja in pristen vpogled v učinkovitost. Odraža trenutne razmere.

Večinoma sodelujejo podobno misleči ljudje, ki imajo enako zgodbo ali enake interese ali težave. S tem se poveča tudi pripravljenost za bolj odprt pogovor o določenih temah (prim. Lamnek 2005 in Tausch/Menold 2015).

Da bi zagotovili pristno in zaokroženo podobo misli, je treba pri sestavi fokusne skupine paziti, da je izbor udeležencev čim bolj homogen. Upoštevati je treba tako jezikovno raven kot interese udeležencev. Idealen predpogoj so tudi poznani prostori.

Pri izbiri vzorca, v našem primeru različnih ciljnih skupin, smo izbrali osebe, ki lahko podajo veliko informacij o vprašanih. Pripravili smo vprašanja za razpravo, na katera so lahko odgovarjali tako učenci kot tudi učitelji, posredniki, trenerji in/ali družinski člani.

V podporo temu so bila vprašanja v vprašalniku različno obarvana, da bi takoj prepoznali, katera vprašanja so namenjena kateri ciljni skupini. Opisane so bile tudi podporne metode iz na osebo osredotočenega dela, ki bi jih lahko uporabili kot podporo med intervjujem ali razpravo.

Za vrednotenje pa smo opredelili katalog kategorij, zaradi katerih je bilo izvedeno nacionalno poročilo vsakega sodelujočega partnerstva. Rezultati so pomembno gradivo za pripravo kratkih vodnikov Simpl4All. Rezultati te razprave so bili obdelani in interpretirani v skladu z nekakšno vsebinsko analizo. Pri tem koraku je bila pozornost osredotočena na nekatere kategorije. To razvrščanje v skupine omogoča pridobitev uporabnega in verodostojnega gradiva.

Natančen postopek lastne fokusne skupine je prepuščen moderatorjem. Glede na ciljno skupino in okolje lahko izberejo ustrezne metode za svoje intervjuje. Načini, ki smo jih predstavili v katalogu vprašalnikov s podpornimi metodami, so le nasveti in predlogi.

4.2 Opis zagovorniške skupine

V fokusnih skupinah, ki so sodelovale v tem projektu s svojimi samozagovorniki, je bilo skupaj 64 oseb. Sodelujoče osebe so prihajale z različnih območij in področij dela. V nadaljevanju so opisani samozagovorniki kot raznolika ciljna skupina iz partnerskih držav z različnimi organizacijami. Ker ekipo SIMPL4ALL sestavljajo partnerji in organizacije iz različnih evropskih držav z različnimi ciljnimi skupinami, je tu podan avtentičen pregled.

Fokusna skupina podjetja LebensGroß GmbH je bila skupina šestih staršev otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ali učnimi težavami. Gre za starše otrok in mladostnikov, ki so zelo dejavni in vključeni v učenje svojih otrok. Otroci in mladi so v različnih starostnih kategorijah, od osnovnošolskih let do zaključka šolanja ali poklicnega usposabljanja.

Fokusno skupino Zavoda RISA sestavljajo (mladi) pripravniki, ki sodelujejo v dvoletnem programu poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ta program se osredotoča na poklicno in strokovno izobraževanje, ki je krajše usposabljanje. Med tem usposabljanjem udeleženci pridobijo osnovna znanja, ki jih potrebujejo za opravljanje obrtnega poklica ali za kasnejše učenje obrtnega poklica. Ciljna skupina mora za ta program končati obvezno osnovnošolsko izobraževanje. Udeleženci prihajajo iz različnih socialnih okolij.

Fokusno skupino EnAIP, tretjo fokusno skupino, so sestavljali koordinatorji in tutorji, ki delajo v sistemu poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Stari so od 24 do 58 let in imajo dolgoletne izkušnje na izobraževalnem in socialno-vzgojnem področju. Delajo na različnih področjih dejavnosti in v izobraževalnih ustanovah ter delujejo kot facilitatorji učenja in procesa v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za učence, stare od 14 do 19 let. Učenci,

ki sodelujejo v teh programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja, večinoma prihajajo iz izobrazbeno prikrajšanih družin, imajo učne težave ali problematično socialno okolje.

Fokusna skupina CML je opravila dva intervjuja s posamezniki z diagnozo motnje avtističnega spektra (Aspergerjeva motnja). Ti udeleženci obiskujejo ali so obiskovali redne šole ali fakultete. Udeleženci fokusnih skupin so bili stari med 14 in 29 let.

Fokusna skupina Fondazione Progettoautismo FVG, pete organizacije, vključene v projekt SIMPL4ALL, je oblikovala fokusno skupino z desetimi starši mladih odraslih z zmernim avtizmom. Ti starši so aktivno vključeni v izobraževanje svojih otrok. Imajo neposredne izkušnje o tem, kako podpirati svoje otroke pri učenju in premagovanju izzivov v različnih učnih okoljih.

Fokusno skupino španskih projektnih partnerjev ITE je sestavljalo devet oseb, med katerimi so bili usposobljeni učitelji osnovnih in srednjih šol, ravnatelji in strokovnjaki s področja izobraževanja.

Poleg tega fokusna skupina Logopsycom tesno sodeluje z logopedskim centrom v Belgiji. V razpravi so sodelovali strokovnjaki in starši. Fokusno skupino so sestavljali strokovnjaki, ki delajo z mladimi odraslimi z učnimi težavami, in starši udeležencev usposabljanja.

4.3 Zagovorniška skupina – vprašalnik:

Podroben vprašalnik je na voljo v prilogi ali na spletni strani.

Vprašanja, pripravljena za fokusno skupino, so bila osredotočena na skupine za samozagovorništvo. V ta namen sta bili razviti dve vrsti vprašanj. En sklop vprašanj, namenjen učiteljem/mediatorjem/družinskim članom/spremljevalcem, in drugi sklop vprašanj, namenjen učencem/študentom/dijakom. Vprašalnik za fokusne skupine je podlaga za štiri smernice, opisane v vlogi. Pripravljena vprašanja se lahko spremenijo ali prilagodijo glede na ciljno skupino in potrebe.

Opomba: Vprašalnik boste našli v prilogi, na spletni strani ali na spletni strani projekta.

Pri pripravi vprašalnika za skupine za samopomoč smo se sklicevali na knjigo Johna O'Briena (2011) o razvoju zvezd in uporabili elemente iz knjige. Te dimenzije zvezde smo uporabili pri oblikovanju vprašalnika in kategorij. Kot je že podrobno opisano v poglavju o delu, osredotočenem na osebo, in pedagoškem pristopu.

5. REZULTATI – 4ALL – Navodila za uporabo

To poglavje ima naslov Rezultati – 4ALL. To poglavje vsebuje pregled rezultatov raziskave fokusnih skupin: Rezultati so bili v povzetku uporabljeni za kratka navodila. Kot smo že omenili, je opisano, kaj je fokusna skupina in kako smo organizirali fokusno skupino za ta projekt. V nadaljevanju najdete rezultate fokusne skupine in kako smo jih uporabili za ta priročnik in kratka navodila.

Kot je opisano zgoraj, projekt temelji na vključujočem učenju, ki vključuje aktivno sodelovanje učiteljev, učencev, spodbujevalcev učenja, družinskih članov in vrstnikov v vseh kontekstih (neformalne in formalne učne situacije).

V prilogi k temu priročniku najdete kratke vodnike o štirih različnih temah (ciljnih skupinah). Ti vodniki so bili oblikovani na podlagi gradiva, ki so ga posredovali samozagovorniki med razgovori v ciljnih skupinah.

5.1 Hitri vodniki

Ta kratka navodila so dodatek k priročniku "PEDAGOŠKA MEDIACIJA 4ALL – NAVODILA ZA UPORABO". Dostopnost priročnika je zagotovljena s poenostavljenim jezikom. Zaradi izmenjave in olajševanja med različnimi deležniki je to inovativno in vključujoče orodje ter zagotavlja sodelovanje vseh. Tu sledijo najpomembnejši in najpomembnejši rezultati za pozitivno učno mediacijo.

Hitre vodnike so pripravile vse partnerske organizacije za svojo določeno ciljno skupino.

Vodnik se osredotoča na naslednja vprašanja/teme:

- Kaj družine/starši/učenci/ljudje na splošno pričakujejo od mediatorja/učitelja vključujočega in participativnega učenja?
- Kaj družine/starši/učenci/ljudje pričakujejo od mediatorja/učitelja/vzgojitelja, da bi zagotovili sodelovalno učenje s pomočjo podprte komunikacije, kaj mora mediator/... znati (npr. medosebne veščine)?
- Kaj je potrebno za doseganje (pozitivnih) učnih rezultatov (učno okolje/okolje)?

Kot je bilo omenjeno v poglavju o oblikovanju fokusnih skupin in moderiranju razprave, so bile predstavljene kategorije vprašanj in odločili smo se, da bomo vprašanja za moderatorje in vprašanja za učence barvno označili. Z vprašalnikom za fokusno skupino ustvarimo podlago za štiri smernice, opisane v prijavnici. Kot smo že omenili, lahko vprašanja prilagodimo razmeram in ciljnim skupinam. Na voljo so tudi instrumenti iz na osebo osredotočenega dela.

5.2 Rezultati fokusnih skupin – kategorizacija

Za vprašalnik smo kategorije razvrstili po O'Brienovi zvezdi in vprašanja oblikovali tako, da so v raziskavi dala reprezentativne rezultate.

Z vključevanjem samozagovornikov z različnih področij in za različne ciljne skupine razvitim vprašalnikom oziroma obrazcem ankete, ki sledi temeljnim elementom pristopa, osredotočenega na osebo, in vključuje bistvene značilnosti petih razsežnosti vključevanja (O'Brienova zvezda), je bilo mogoče pridobiti pristen vpogled v trenutni položaj učencev.

Teme so bile strukturirane na naslednji način:

- udeležba – skupna učna situacija
- avtonomija – izbira
- učni pogoji
- komunikacija, sodelovanje in vrstniško izobraževanje
- ustrezna stališča in spretnosti
- metode in orodja

Z vključevanjem samozagovornikov z različnih področij in vprašalnikom ali anketnim obrazcem, ki je bil razvit za različne ciljne skupine in sledi temeljnim elementom pristopa, osredotočenega na osebo, ter vključuje bistvene značilnosti petih razsežnosti vključevanja (O'Brienova zvezda), je bilo mogoče pridobiti pristen vpogled v trenutni položaj učencev.

Sodelovanje – skupna učna situacija

Prva kategorija vprašalnika se nanaša na **sodelovanje – skupno učenje**.

Začne se z opredelitvijo "skupnega učenja". "Skupno učenje" je v skladu s členom 24 Konvencije o pravicah invalidov pravica invalidov do vključujočega izobraževanja na vseh ravneh in do vseživljenjskega učenja. Zlasti osebe z učnimi težavami ali osebe, ki se soočajo s socialno prikrajšanostjo, se pogosto soočajo z ovirami pri učenju in sodelovanju v družbi. Številne težave so posledica socialne izolacije in pomanjkanja sodelovanja. Namen začetnih vprašanj je bil ugotoviti, kakšne so njihove izkušnje in kakšno podporo potrebujejo za aktivno sodelovanje pri učenju.

Rezultati fokusne skupine z **družinami/starši**: Za ciljno skupino je sodelovanje v skupnosti še posebej pomembno za doseganje ciljev in pozitivnih učnih izkušenj. To vključuje skupno poučevanje in varstvo ter skupne dejavnosti, tudi zunaj izobraževalne ustanove. Sodelovanje šole in skupnosti je zelo pomembno tudi za socialno-čustveni razvoj učencev. Starši vidijo težave in ovire, kadar sodelovanje v (šolski) skupnosti ni omogočeno. Neudeležba lahko privede do socialne izolacije učencev. Kot težava je bilo omenjeno tudi pomanjkanje podpore s strani izobraževalne ustanove. Za nekatere ciljne skupine tradicionalno poučevanje s tradicionalnimi učnimi metodami ni vedno idealno; tu je potrebna večja prožnost pri oblikovanju pouka in gradiv.

Zelo jasno je bilo, da so starši vedno dejavno vključeni v vzpostavljanje in ohranjanje odnosov. Na tem področju morajo in so morali aktivno delati.

Pri ocenjevanju **učiteljev/izobraževalcev/mediatorjev (šole)** je bilo ugotovljeno naslednje: Izobraževalci/mediatorji so aktivni podporniki in pomagajo pri spoznavanju in vzpostavljanju odnosov. Učence morajo motivirati, da vzpostavijo in ohranijo stike z vsemi sošolci. Za spodbujanje vključevanja in sodelovalnega učenja motivirajo z aktivnim in praktičnim udejstvovanjem. Posledično učenci napredujejo in se počutijo spoštovane ter bolj samozavestne. Poudarek je na individualnem učnem uspehu posameznika. Prav tako je zaupanje med mediatorjem in učenci zelo pomembno za vse vpletene, mediator pa aktivno sodeluje pri vzpostavljanju tega zaupanja. Čim mlajši so učenci, tem boljše je povezovanje in vzpostavljanje odnosov. Če povzamemo, medvrstniško sodelovanje olajša razumevanje, ki je lahko za posameznike bolj zapleteno. Hkrati je koristno izhajati iz resničnih učnih situacij, ki so blizu posamezniku, da se učni proces približa lastnim izkušnjam učencev.

Poklicno in strokovno izobraževanje: Iz fokusne skupine je razvidno, da izobraževalci zelo podpirajo medsebojno spoznavanje in vzpostavljanje odnosov. Poskušajo se zoperstaviti stereotipnemu vedenju. Radovednost in želja po prilagajanju omogočata udeležencem, da naredijo pozitiven korak k socialni vključenosti, in pogosto vodita do učnega uspeha. Pomembna sta tudi medsebojno zaupanje in spoštovanje med izvajalci usposabljanja in udeleženci.

Iz razprave v fokusni skupini z **vrstniki** so bili razvidni naslednji rezultati: Sodelovanje v razredu je še posebej pomembno za vzpostavljanje odnosov. Sproščeno vzdušje med skupinskimi dejavnostmi, športom, izleti in praktičnimi dejavnostmi je pozitivno za skupno učenje in socialno vključenost. V razredu spoštovanje, pohvale in priznanja spodbujajo pozitivno delovanje in gradnjo odnosov. Pomembno je, da učitelji vrstnike spoštujejo in jim zaupajo. Izbira nalog in dejavnosti glede na interese in sposobnosti je zelo koristna, to motivira in pozitivno vpliva na učenje. Komunikacija in mreženje v tej starostni skupini potekata prek družbenih medijev, elektronske pošte in pametnega telefona, tudi z učitelji. To se dobro obnese.

Težave in socialna izključenost so bile prav tako problem, tukaj je nekaj primerov, ki so lahko za to odgovorni: moteče vedenje (agresivno vedenje, mobing, nespoštovanje pravil, fizično in verbalno nasilje), učne težave.

Avtonomija – izbira

Druga kategorija se je osredotočala na **avtonomijo** in **izbiro**. Avtonomija pomeni sposobnost učencev, da prevzamejo odgovornost zase in se tako zavestno odločajo. Tu je bil poudarek na sprejemanju odločitev in motivaciji, ki je potrebna za doseganje ciljev.

V fokusni skupini **družinskih članov in staršev** je postalo jasno, da je treba zagotoviti ustrezna orodja in ukrepe za povečanje motivacije. To je vključevalo oblikovanje in pripravo individualnih in osebnih izobraževalnih načrtov, učnih ciljev in učnih vsebin. Za povečanje motivacije in doseganje ciljev je dobro tudi skupinsko delo. Skupno učenje je zelo pomembno in koristno, pri tem pa se je kot uspešno izkazalo tudi vrstniško učenje, t. i. buddy sistem. Učne cilje prebujata tudi zanimanje in radovednost. Pomembna je tudi izmenjava in komunikacija z vsemi udeleženci, pri čemer je treba pustiti dovolj prostora npr.

tudi za rahločutnost/vsakdanje občutljivosti (učencev). Za to je potrebno aktivno sodelovanje staršev in učiteljev.

Iz fokusne skupine z **izobraževalci/mediatorji/učitelji** je razvidno, da sta didaktika in metodologija zelo pomembni za učence. Znanje je zato treba posredovati na različne načine, odvisno od učnih potreb učencev. Pomembno je tudi upravljanje s časom; gre za to, da se vsakomur da tisto, kar potrebuje za dosego svojega cilja. Učni paketi so optimizirani za učence. Učne cilje je treba obravnavati individualno in jih prilagoditi učencu, da se poveča motivacija in doseže cilj.

Poklicno in strokovno izobraževanje: Pri poklicnih kvalifikacijah je pogosto zelo težko slediti enotni poti. Pri poklicnih kvalifikacijah za invalide ali osebe z učnimi težavami analiziramo in opazujemo, katere cilje lahko oseba doseže. Nato se odločimo, po kateri poti se oseba (lahko) poda. Pri tem ne gre toliko za motivacijo, temveč za to, kaj je mogoče z vidika kvalifikacijskih ukrepov.

V fokusni skupini **vrstnikov** je postalo jasno, da je za motivacijo in doseganje ciljev zelo pomemben dober odnos med trenerjem in udeležencem usposabljanja. Če trener osebo dobro pozna, lahko oceni njihove prednosti in slabosti, kar je v pomoč pri učnem procesu. Trener mora učencem dati občutek, da so cenjeni, kar posledično spodbuja samoučinkovitost in samozavest. Učne ure in gradiva morajo biti dobro strukturirani, z natančnimi navodili in nalogami. Delo v majhnih skupinah je prednost. Poudariti je treba praktično delo, pri katerem učenci vidijo konkreten uspeh (cilj) svojih prizadevanj.

Če povzamemo, so se vsi udeleženci strinjali, da je pomembno opredeliti individualne učne cilje učencev, da bi dosegli resnično personalizacijo učenja. Pomembno je, da je vsak učenec vključen v oblikovanje svojega učnega procesa v svoji individualni situaciji.

Učni pogoji

V tej kategoriji gre za pogoje za učenje (viri, kot so gradiva, okolje in podpora učitelja/družine), ne pa za ovire in prepreke. Pri tem so vse ciljne skupine podale enaka spoznanja.

Dobri učni pogoji v primerjavi z ovirami: Ovire in prepreke so pogosto posledica pomanjkanja informacij in komunikacije. Pri ustvarjanju vključujočega učnega okolja gre predvsem za obvladovanje interakcije med ustvarjanjem optimalnih učnih pogojev in premagovanjem ovir. Za to so potrebni dober nabor virov, gradiva in dobro zasnovano okolje, ki je prilagojeno različnim potrebam vseh strani in vseh ciljnih skupin. To vključuje vizualno, slušno in taktilno učno gradivo in načine učenja, tehnično podporo in orodja ter "dostop" brez ovir do vseh izobraževalnih vsebin in prostorov.

Komunikacija, sodelovanje in vrstniško izobraževanje

V **naslednji kategoriji** so v fokusnih skupinah razpravljali o vprašanih, povezanih s **komunikacijo, sodelovanjem in vrstniškim izobraževanjem**. To poglavje govori o pripadnosti in družbenih vlogah učencev. Za vse ljudi je pomembno, da imajo svoje mesto v družbi, zlasti v (učni, delovni ali šolski) skupnosti. Učenci vseh starosti potrebujejo podporo in želijo biti cenjeni. V fokusnih skupinah so potekale intenzivne razprave o tem, kaj je

"dobra praksa" za uspešno komunikacijo in kaj lahko izboljša medsebojno sodelovanje in izmenjavo. Pri tem so vse ciljne skupine podale enaka spoznanja.

Razprave v fokusnih skupinah so pokazale, da je komunikacija osnova za učinkovito sodelovanje med vsemi deležniki (učitelji, skrbniki, družinskimi člani, nadzorniki, učenci). Komunikacija ima osrednjo vlogo pri ustvarjanju vključujočega učnega okolja.

Sodelovalne dejavnosti, kot so projekti, skupinsko delo, skupinske razprave in interaktivni projekti sodelovanja, spodbujajo vključujoče učno okolje. Združevanje različnih učencev z različnimi sposobnostmi vodi k boljšim učnim rezultatom in spodbuja procese ustvarjalnega razmišljanja.

Ustrezna stališča in spretnosti

V **naslednji kategoriji** so se pri vprašanju o tem, kakšen bi moral biti facilitator ali mediator pri učenju ali kaj naredi "dobrega" učitelja, moderatorja ali mediatorja, spraševali o **ustreznih stališčih in veščinah**.

Pri vseh ciljnih skupinah, s katerimi so bili opravljeni intervjuji, je bilo ugotovljeno, da so zelo pomembni odnos učiteljev in izobraževalcev ter izobraževalna ustanova.

Zaželeno je, da je ekipa sestavljena iz več strokovnjakov, ki so dobro usposobljeni, poznajo raznolikost oviranosti in so seznanjeni z učinkovitimi metodami podpore. Enako pomembno je, da je "dober učitelj/facilitator učenja" pristen, empatičen, potrpežljiv, podporen, odprt in strpen. Komunikacija mora biti osredotočena na osebo, enakovredna, hvaležna in spoštljiva.

Če povzamemo, je profil facilitatorja učenja več kot le strokovno znanje in tehnične spretnosti. Zahteva kombinacijo stališč in spretnosti, ki spodbujajo okolje, v katerem lahko vsi učenci s svojimi različnimi sposobnostmi uspejo. "Dobri" facilitatorji učenja imajo pozitiven odnos, empatijo in osnovno razumevanje raznolikosti.

Metode in orodja

Zadnja točka fokusne skupine se je nanašala na dobre in preizkušene **metode in orodja**, učinkovite učne strategije ter na to, katere metode prispevajo k uspešnemu učenju. Tu so vse fokusne skupine v razpravah omenile metode in orodja, ki se jim zdijo najbolj uporabna ali potrebna za njihovo ciljno skupino.

Začenši z **družinami**. Potrebna je večstrokovna skupina z dobro usposobljenimi učitelji, redna in pregledna izmenjava, vpogled v učno in poučevalno situacijo ter po potrebi takojšnja individualna podpora izobraževalne ustanove. Izboljšano usposabljanje učiteljev, individualizirani izobraževalni načrti, večje sodelovanje med šolo in domom, učno okolje brez ovir. Kombinacija dobrih metod in orodij z značilnostmi uspešnega učenja utira pot do inkluzivne učne poti.

Sodelovalno učenje, digitalni viri, načela UDL, individualizacija, sodelovanje, naravnost k rasti in empatija ustvarjajo okolje, v katerem lahko vsak udeleženec doživi smiselno, prijetno in produktivno učno pot.

Učne strategije, kakovostne povratne informacije, aktivno spominjanje, metode z jasnimi navodili, spremljanje uspešnosti učenja. Podporne tehnologije, ki jih je pri tem mogoče dobro

uporabiti, so programi za popravljanje in druga spletna orodja. Omenjene so bile tudi metode, kot sta učenje iz napak in poudarjanje učnega napredka.

Za **izobraževalce/učitelje** so se kot primerne izkazale metode "obrnjene učilnice", sodelovalnega učenja za spodbujanje dialoga in izmenjave ter problemsko in projektno usmerjenega učenja. Uspešne so se izkazale tudi metode in orodja, ki so usmerjena v interese učencev.

Pri poklicnem in strokovnem izobraževanju se uporabljajo klasične tehnike, kot so individualne razprave, skupinsko delo in skupinske razprave, mentorstvo in učenje z delom ter uporaba osebnih veščin (komunikacija, empatija, soočanje, veščine odnosov).

V fokusni skupini z **vrstniki** je postalo jasno, da se še posebej dobro obnesejo praktične in z delom povezane metode. Pomembni so tudi dejavniki motivacije, časa, volje in energije za učenje ter aktivna podpora sošolcev in staršev.

Pripombe, ki niso bile upoštevane, sledijo pod točko 8 kategorij. Tu je postalo zelo jasno, da nekatere ciljne skupine želijo ohraniti posebne šole (AT in Španija), tudi na področju diagnosticiranja motenj avtističnega spektra si običajne šole/šolanja ni mogoče vedno predstavljati.

Ankete kažejo, kaj različni učenci in facilitatorji učenja potrebujejo, da bi bili deležni najboljše možne podpore na vseh področjih.

6. Povzetek

Zdravje in dobro počutje imata pomembno vlogo za socialno prikrajšane ljudi in mlade z motnjami v duševnem razvoju, tudi v okviru izobraževanja in učenja. Za spodbujanje tega in krepitev potenciala vsakega posameznika obstajajo različne metode in možnosti. Projekt Simpl4All razvija različne in obetavne metode in orodja, ki prispevajo k boljšemu sodelovanju in komunikaciji v izobraževanju in poklicnem usposabljanju.

Kot smo že omenili, se vključujoče učenje opira na paradigmi pedagogike mediacije in pedagoškega aktivizma. Da bi bilo vključujoče učenje učinkovito, se je treba aktivno osredotočiti na spremembe.

Učenje je v izobraževanju in usposabljanju zelo pomembno ter spodbuja inovativne miselne procese. To je mogoče doseči z aktivnim sodelovanjem učiteljev, učencev, družinskih članov in vrstniških skupin.

Če povzamemo, je priročnik PEDAGOŠKA MEDIACIJA 4 ALL – NAVODILA ZA UPORABO zbirka teoretičnih načel na temo pedagoške mediacije. V njem so upoštevani aktivno izobraževanje in sodelovalno učenje ter na osebo osredotočen pristop. Učenje in izobraževanje sta med najpomembnejšimi vidiki človekovega življenja in uresničevanja individualnega potenciala vsakega posameznika.

Osnova priročnika PEDAGOŠKA MEDIACIJA ZA VSE (4ALL) – NAVODILA ZA UPORABO je teorija, namenjena različnim facilitatorjem učenja, ki delujejo v formalnih, neformalnih in priložnostnih okoljih. Podpira tudi družinske člane in ključne skrbnike učencev. Dostopnost tega dela je zagotovljena tako, da so hitri priročniki, ki izhajajo iz njega, na voljo v poenostavljeni jezikovni različici in prispevajo k socialni vključenosti in sodelovanju.

7. Reference

- Article 24 UN CRPD (Education)/Article 24 UN CRPD (Education) | Institute for Human Rights (institut-fuer-menschenrechte.de)
- Büttner, Gerhard; Warwas, Jasmin; Adl-Amini, Katja: Co-operative learning and peer tutoring in inclusive education Co-operative learning and peer tutoring in inclusive education - pedocs
- Council of Europe: Competences in youth work <https://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/youth-work-competence>.
- Doose, Stefan: "I want my dream!" Personal future planning. New perspectives and methods for person-centred planning with people with and without disabilities. Brochure with material section. Neu-Ulm: AG SPAK Bücher, 2023 (10th revised edition).
- Emrich, Carolin; Gromann, Petra; Niehoff, Ulrich: Gut Leben. Realising personal future planning - a tool. Marburg: Lebenshilfe-Verlag, 2012 (3rd edition).
- Five dimensions of inclusion: [FiveDimensionsHandout.pdf](#) (canonsociaalwerk.eu)
- Franziskuswerk: Person-centred thinking: Person-centred thinking - Franziskuswerk Schönbrunn
- Helen Sanderson Associates : <http://helensandersonassociates.co.uk/wp-content/uploads/2016/12/Decision-making-profile-copy.pdf>
- Helen Sanderson Associates: <http://www.helensandersonassociates.co.uk/wpcontent/uploads/2015/02/gooddaybadday.pdf>
- Helen Sanderson Associates: [http://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/one-page-profiles/one-page-profile-templates/\(Sanders/Goodwin/Kinsella\)](http://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/one-page-profiles/one-page-profile-templates/(Sanders/Goodwin/Kinsella))
<http://www.helensandersonassociates.co.uk/wp-content/uploads/2015/02/decisionmakingagreement.pdf>
- Helen Sanderson Associates: Person-centred practices in schools.
hsaonlinelearning.org/product/personalising-education-a-guide-to-using-person-centred-practices-in-schools/
- Helen Sanderson Associates: Person-centred-practices,
<http://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/one-page-profiles/one-page-profiles-education/>.
- Inclusion Press: Person-centred planning: PATH, MAPS, and Circles of Support: Person-centred planning: PATH, MAPS, and Circles of Support - Inclusion Press
- Konrad, K.; Traub, S. Co-operative learning: theory and practice in schools, higher education and adult education. Paperback. 2006
- Co-operative learning - more than just group work - deutsch-klett.de)
- Lamnek, S. (2005). Group discussion - theory and practice. Weinheim: Beltz Verlag.
- Lexikon der Psychologie: Competence - Dorsch - Lexikon der Psychologie (hogrefe.com)
- Mount, Beth: Life Building. Opening Windows to change. With personal future planning. Personal Workbook. New York: Graphic Futures, 2000.

- O'Brien, John; O'Brien, Connie Lyle (eds.): *A Little Book on Person-Centred Planning*. Toronto: Inclusion Press, 1999.
- O'Brien, John; Pearpoint, Jack; Kahn, Lynda: *The PATH & MAPS Handbook. Person-centred ways to build community*. Toronto: Inclusion Press, 2010.
- O'Brien: *Valued Experiences & the 5 Accomplishments* - John O'Brien & Connie Lyle O'Brien: *Valued Experiences & the 5 Accomplishments* - John O'Brien & Connie Lyle O'Brien - Inclusion Press (2019) 5 Valued Experiences and the 5 Accomplishments - YouTube)
- O'Brien, J. (1987). *A guide to life-style planning: Using the activities Catalog to integrate services and natural systems*. En B. Wilcox & G.T. Bellamy (Eds). *Comprehensive guide to the Activities Catalog: An alternative curriculum for youth and adults with severe disabilities*. (pp. 175-189). Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Pörtner, Marlis : *The person-centred way of working / Readings / Content - Zeitschrift für gemeinsames Leben, Lernen und Arbeiten (zeitschriftmenschen.at) : The person-centred way of working / Reading samples / Content - Zeitschrift für gemeinsames Leben, Lernen und Arbeiten (zeitschriftmenschen.at)*.
- Sanderson Helen, Goodwin Gill, Kinsella Elaine. *Personalising Education, A guide to using person-centred practices in schools*. hsaonlinelearning.org/product/personalising-education-a-guide-to-using-person-centred-practices-in-schools/
- Sanderson, Helen & Goodwin, Gill (eds.): *Minibook Person-centred thinking*. German translation Stefan Doose, Susanne Göbel, Oliver König. HAS The Learning Community: Stockport 2010.
- Scholz, Daniela : *Cooperative learning. Definition and theoretical foundations*. [Inclusion-lexikon.de](http://inclusion-lexikon.de)
- Steele, Adam (2019). *What is active learning and what are the benefits? What is active learning and what are the benefits?* | Cambridge
- Tassinari, Maria, Giovanna : *Assessing, promoting and evaluating competences for learner autonomy : (PDF) Assessing, promoting and evaluating competences for learner autonomy | Maria Giovanna Tassinari - Academia.edu*
- Unodc.org : *Peer Education : Module I Peer Education.doc (unodc.org)*
- *Vocational Education and Training | European Education Area (europa.eu)*
- Weetmann, Robert : *Five dimensions of inclusion : FünfDimensionenHandout.pdf (canonsociaalwerk.eu)*
- Zucconi, Alberto (2016): *The Need for Person-Centered Education*. In: *Cadmus. Promoting Leadership in Thought that Leads to Action*. <http://cadmusjournal.org/>, *The Need for Person-Centered Education | Cadmus Journal*

8. Dodatek:

8.1 Vprašalnik – samozagovorniška skupina – fokusna skupina

[SIMPL4ALL Questionnaire Self Advocacy.pdf](#)

8.2 Predloga POROČILO: Samozagovorništvo

[SIMPL4ALL TEMPLATE Report Self Advocacy.pdf](#)

8.3 Vodniki

8.3.1 Medvrstniška mediacija

[SIMPL4ALL Quick Guide Peer to Peer.pdf](#)

8.3.2 Mediacija za šole

[SIMPL4ALL Quick Guide for Schools.pdf](#)

8.3.3 Mediacija v iVET

[SIMPL4ALL Quick Guide iVET.pdf](#)

8.3.4 Mediacija za družine

[SIMPL4ALL Quick Guide for Families.pdf](#)